

משנכנס אדר מרבין בשמחת אמת עיון בפרשת השבוע על פי "התורה והמצוה" למלבי"ם

לעילוי נשמת
יומטוב בן אסתר אליאסי ז"ל
שרה בת חוה כחלון ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

6. ע"מות י"ז, ט'

וַיִּזְדָּר יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם:

7. מלבי"ם שמות י"ח, ט'

ויחד יתרו. ספר ששמחת יתרו היתה בעבור טובת ישראל ולא בעבור רעת המצרים, ומזה אמרו חז"ל שנעשה בשרו חדודין חדודין, [כפי הנראה הברילו בין חדוה ליתר לשונות המורים על השמחה שחדוה מורה שמחה פנימית רוחנית המתגברת על עצב החיצוני כמ"ש ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם (נחמיה ח), ועמ"ש עוז וחדוה במקומו אמרו חז"ל כאן בבתי גואי, כי בבתי בראי בכי ועצב שמורה המעטת השפע, אבל בבתי גואי תגבר החדוה הפנימית על העצב החיצון, כי המקור הפנימי ישפיע תמיד, ועז"א תחדוה בשמחה את פניך, שהגם שיהיה בחיצוניותו דרך עוֹצֵב, תחדוה בשמחה פנימית הנמצא את פניך בבתי גואי ועי"ז הוכיחו ממלת ויחד שהיה ג"כ עצב ויגון], ומה ששמח יתרו גם על רעת מצרים היה יען שנצמח מזה טובת ישראל אשר הצילו מיד מצרים, וגם רמז שמעתה יחד יתרו את ה' והאמין שה' אחד ולא נמצא פועל טוב ופועל רע כדעת המשנים, כי ראה שגם הרעות היה לתכלית טוב, שע"י רעת המצרים הציל את ישראל:

8. אורות התשובה י"ד, ו'–ז'

1. כששואלים: מהיכן העצבות באה? צריכים לפתור: מהשפע של המעשים, המדות והדעות הרעות על הנשמה, שהיא טועמת בחושה החודר את מרירותם, והיא נסלדת, נפחדת ועצובה. וכשאור התשובה מופיע, וחפץ הטוב כשהוא מתגבר בתכונתו המקורית, צנור של עונג ושל שמחה נפתח, והנשמה יונקת מנחל עדנים, וכשהכשרון המעשי לוקח לו את התמצית של ההרגשות הנעימות הללו, יוצא–לאור המוסר הטהור העליון, המצליח את החיים בהודו.

ז. כל עצבון בא מפני החטא, והתשובה מאירה את הנשמה ומחפכת את העצבון לשמחה. העצבון הכללי שבעולם מקורו הוא בזהמת הכלל הנמצא בחללו של עולם, מחטאת הרבים והיחידים, ומחטאת הארץ הכמוסה, שיצאה לפועל בחטאת האדם, שצדיקים יסודי עולם, ומשיח ביחוד, שבים בתשובה על מהות חטא זה ומהפכים אותה לשמחה.

ניתן לצפות בשיעורים מסופים באתר של מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

המציאות לאין, ולהכחיש בטבע השמחה שהיא מתנת אלהים לנפש האנושית, כ"א אנו צריכים לקחת את הנטייה הבריאה הזאת ולמלאותה בציורים האמיתיים, ולהודיע לנפש את מטרת נטיתה זאת למען תחת היותה נשענת לפי הטבע הפראי על יסודות דמיונות שוא, תהיה מיוסדת על אדני אמת ודברים הקיימים לעד. ... רק יבור לו את התעודה השכלית שלה, שהיא השמחה של מצוה, השמחה בהשגת האמת, בדעת ד' ותורתו, בשמחת הנפש לעשות צדק ומשרים, ולמלא את כל החובות התוריות והשכליות המוטלות עליו במעשה ובשכל, בשמחה וטוב לב, שאז אחרית ותקוה גדולה נשקפת לשמחתו הטבעית, ורק אז בהיותה מתחברת אל התכונה השכלית תעמוד על עצם טבעה.

4. עין אי"ה ברכות א', ה', ט"ז

יש שני אופנים לשמח את האדם, האופן האחד הוא לשכח ממנו את עמלו ולהסיר דעת מכל הדברים המעציבים. אמנם שמחה זו אינה שלמה ומתמדת, כי הלא הדברים שהאדם מתעצב עבורם הם קיימים ונמצאים ומערבבים את שמחתו.

5. עין אי"ה שבת ב', ו', קי"ד

מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון.
השמחה מתחברת היא עם היין, "ויין ישמה לבב אנוש". שמחת הנפש הרוחנית היא עטרת האמת של חכמים. לא איזה דבר מיוחד גורם לחכמים העומדים ברום המעלה להיות שמחים, לא איזו פעולה מיוחדת ולא איזה לימוד מיוחד, כי שמחת עולם היא על ראשם. השמחה האלהית בעצמה היא שורש נשמתם, היא גבוהה מעל כל החיים כולם, החיים הרוחניים והמעשיים נוטלים הם ממנה להם את זיום והשפעתם מקרני אורה. ... אמנם העולים במעלות הקודש, המתחנכים לבא אל הטרקלין אשר אור ד' זרוע שמה, צריכים הם לקדש את חייהם בלימודים, במעשים בתחילה, מתוך כל ניצוץ אור המתגלה בכל מצוה ובכל לימוד ישאבו מים בששון. החיים נותנים להם, אחר שיגיעו לתעודתם, לבא אל שמחתם האמיתית, חיי וחמרי לפום רבנן ולפום תלמידיהון, ובגלל הקישור אל התלמידים, צועדים לפעמים גם אנשי המעלה הענקיים, גם הם את הצעדים המדודים הללו, "בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל", "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה".

1. ישעיה ל"ה, א'

יִשְׁשׂוּם מְדַבֵּר וְצִיָּה וְתַגֵּל וְתַפְרַח וְתַפְרַח כְּתַבְצֵלֶת: (ב) פֶּרֶחַ תַּפְרַח וְתַגֵּל אֶף גִּילַת וְרִנָּן כְּבוֹד הַלְבָנוֹן נִתַּן לָהּ הַדָּר הַפְרָמֶל וְהַשְּׂרוֹן הַמָּה יָרְאוּ כְבוֹד יְהוָה הַדָּר אֶלְהִינוּ: ... (י) וּפְדוּיֵי יְהוָה יִשְׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאֲנָחָה:

2. מלבי"ם ישעיה ל"ה, א'

יששום, יש הבדל בין מדבר וציה וערבה, המדבר אינו ראוי לזריעה מצד עצמו, והציה אינו ראוי לזריעה מצד חום השמש הבוער שם מלמעלה, והערבה היה ראוי מצד עצמו, אבל נשחת מסבת קוצים ודרדרים ומינים פראים הפוראים שם, ויש הבדל בין שמחה ששון גיל, הששון הוא הפעולות החיצונות שיעשה להראות השמחה, כמו תוף וכנור ומחול וכדומה, והשמחה והגיל הם נפשיים, לבד שהשמחה היא השמחה התמידיית הרצופה, והגיל הוא על דבר שנתחדש כמו מציאה או בשורה טובה, עפ"ז אומר ארץ העמים שאינה ראויה אל חול הנפלאות והשמחה הנפשית ישישו מהם ע"י מפלת אדום שמחה חיצונית לבד, וקראה מדבר וציה שאינה ראויה לאור. אם מצד עצמה כמדבר, ואם מצד שרשה בשמים ממעל, אינה ראויה גם כן כציה, אבל הערבה שהיא אי"י שהיא ראויה אל האור האלהי מצד עצמה ומצד שרשה העליון, רק שגדלו בה קוצים ודרדרים, שהם המעשים הרעים אשר בהם טמאוה, היא תגל גילה חדשה פנימית, כי נגד שהיתה ערבה מלאה קוצים עתה תפרח כחבצלת:

3. עין אי"ה שבת א', ב', צ"ח

השמחה היא אחת מהנטיית הטבעיות לאדם, האדם הבריא בנפשו וגופו יהיה תמיד עלו ושמח, וזאת היא הצורה הטבעית של הנפש הבריאה. אמנם הציור הפנימי של השמחה הטבעית, כל זמן שהיא עומדת רק בשפלותה הטבעית היא בנויה על דברים כ"כ דמיוניים, ... כי כל הציורים הנכנסים בנפש האדם בטבעו הפראי שאומר לו לבו לשמח בעבורם, אינם כדאי כלל לשמח בהם. השמחה הגסה של מלאת ספק התשוקות המורגשות, לא ימלאו את נפש האדם באמת, ואחריתן תבא מפח נפש, כי סוף כל סוף הלא יעמוד האדם על השקר והתוהו שיש בהן. אמנם לא מפני זה נוכל להפוך את